

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број **АП 2009/20**, рјешавајући апелацију **Бруне Батинића**, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б), члана 59 ст. (1) и (2) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст („Службени гласник Босне и Херцеговине“ број 94/14), у саставу:

Мато Тадић, председник

Миодраг Симовић, потпредседник

Мирсад Ћеман, потпредседник

Сеада Палаврић, судија

Златко М. Кнежевић, судија

на сједници одржаној 20. октобра 2021. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација **Бруне Батинића**.

Утврђује се повреда права на правично суђење из члана II/3e) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се Рјешење Окружног суда у Бањој Луци број 71 0 Пр 308905 19 Пжп од 17. фебруара 2020. године.

Налаже се Окружном суду у Бањој Луци да у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке донесе нову одлуку у складу са чланом II/3e) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Окружном суду у Бањој Луци да, у складу са чланом 72 став (5) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Бруно Батинић (у даљњем тексту: апелант) из Бање Луке, којег заступа Јована Кисин, адвокат из Бање Луке, поднио је 12. јуна 2020. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Рјешења Окружног суда у Бањој Луци (у даљњем тексту: Окружни суд) број 71 0 Пр 308905 19 Пжп од 17. фебруара 2020. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Окружног суда, Основног суда у Бањој Луци (у даљњем тексту: Основни суд) и Министарства унутрашњих послова Републике Српске (у даљњем тексту: МУПРС) затражено је да доставе одговор на апелацију. Позвани су доставили одговор на апелацију.

III. Чињенично стање

3. Чињенице предмета које произлазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу се сумирати на сљедећи начин.

4. Апелант је (по браниоцу) поднио захтјев за судско одлучивање (28. јуна 2019. године) у складу са чланом 154 Закона о прекршајима Републике Српске (у даљњем тексту: Закон о прекршајима). У захтјеву је наведено да му је прекршајни налог уручен током лишења слободe и задржавања од око четири сата у Полицијској станици, супротно Закону о прекршајима, те је прихватање прекршајне одговорности изнуђено и није одраз апелантове слободне воље те, с обзиром на то да апелант није платио новчану казну, нити накнадно обавијестио орган да је прихватио кривичну санкцију, сматра (како је наведено у захтјеву) да нису испуњени услови из члана 151 Закона о прекршајима, на основу којих би прекршајни налог постао коначан. Даље је указано да је апеланту, с обзиром на чињеницу лишења слободe и задржавања, морао бити омогућен приступ суду у складу са чл. 171, 172 и 175 Закона о прекршајима. Такође је наведено да је пуномоћ предата надлежном органу у Полицијској станици у ноћи када је апелант лишен слободe, али није уложена у полицијски спис, јер је браниоцу било забрањено да оствари контакт с апелантом и учествује у поступку. Уз захтјев је апелант приложио сљедеће доказе: пуномоћ, изјаву апеланта, копију прекршајног налога, потврде о лишењу слободe и отпусту лица лишеног слободe, као и медицинску документацију.

5. По апелантовом захтјеву за судско одлучивање Основни суд је донио Рјешење број 71 0 Пр 308905 19 Пр-ИХ од 1. октобра 2019. године којим је одбацио апелантов захтјев за судско одлучивање о прекршајном налогу 003.267.985.2 као недозвољен.

6. У образложењу рјешења је наведено да је увидом у прекршајни налог (наведен број), који је доставила Полицијска станица Бања Лука – Центар, видљиво да је апелант 20. јуна 2019. године лично примио и потписао пријем прекршајног налога, те да се својеручно потписао у рубрици којом прихвата одговорност за прекршај описан у том прекршајном налогу и одриче се права на судско одлучивање.

7. Основни суд се у рјешењу позвао на члан 151 ст. 1 и 3 Закона о прекршајима, члан 151 став 2 и члан 156 став 1 Закона о прекршајима. Основни суд је навео да је апелант био у обавези прочитати прекршајни налог и упознати се с његовим садржајем прије потписивања јер се ради о потенцијалном иницијалном акту којим се изриче одређена санкција и стављање потписа на одређено мјесто има коначан и императиван карактер, како је прописано чланом 151 Закона о прекршајима. Свако лице које прихвати одговорност не може касније одбијати одговорност, нити се жалити на висину казне или врсту било које санкције или трошкова. Како апелант, како је навео Основни суд, није довео у сумњу да је потписао прекршајни налог у рубрици којом признаје одговорност за прекршај и одриче се права на судско одлучивање, то поднијети захтјев за судско одлучивање о прекршајном налогу није дозвољен, па је суд, у складу са чланом 156 став 3 Закона о прекршајима, одлучио како је наведено.

8. Апелант је на предметно рјешење изјавио жалбу у којој је указао на битне повреде прекршајног поступка и погрешно и непотпуно утврђено чињенично стање и позивајући се на одредбе члана 9 у вези са чланом 209 став 1 тачка 2), члана 10, члана 105, члана 148 став 1 члана 151, члана 170 став 2 и члан 175 Закона о прекршајима, које је у наставку жалбе детаљно разрадио. Такође, апелант је у жалби, између осталог, указивао да је и поред свих доказа одбране суд нетачно навео да је апелант прихватио одговорност, јер докази одбране указују да је потпис на прекршајном налогу изнуђен. Детаљно указујући на повреде (горе наведених) чланова Закона о прекршајима, апелант наводи да су му приликом лишења слободе сломљене наочаре, да није видио шта потписује, да су полицијски службеници позвали хитну помоћ јер је изгубио свијест, да је напустио Полицијску станицу у пратњи хитне помоћи, а суд је био дужан да утврди истинитост ових навода. Даље је указивао да је суд био дужан да ријешити мериторно у овој правној ствари јер издавање прекршајног налога лицу лишеном слободе закон не предвиђа. Надаље, апелант наводи: „Суд је био дужан да на основу чл. 105 Закона о прекршајима овај поступак спроведе правично и то, уколико постоји ситуација формалног прихватања прекршајне одговорности у смислу потписа на прекршајном налогу, а која изјава воље окривљеног је итекако доведена у питање, да у конкретном случају примијени Закон о кривичном поступку у којем је суд дужан да утврди да је изјава о признању кривице дата свјесно, слободно, без присиле и принуде те да је окривљени био поучен о свим правним посљедицама давања такве изјаве. Без обзира на споразум са тужилаштом у кривичном поступку, суд увијек провјерава истинитост и слободну вољу оптуженог/окривљеног и првостепени суд је у овом случају требао

примијенити правила кривичног поступка, а која се на основу чл. 105 и примјењују у оваквим спорним ситуацијама. Поготово када је окривљени исте вечери, чим је напустио полицијску станицу, дао изјаву да је потпис на прекршајном налогу изнуђен и да не представља израз његове слободне воље, уз приложену медицинску документацију о задобијеним повредама те вечери.“ Овакво признање, како је апелант навео у жалби, у смислу Закона о прекршајима, Закона о кривичном поступку, Устава Републике Српске и Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, никако не може представљати слободно, вољно и свјесно признање и не може довести до окончања прекршајног поступка без могућности приступа суду.

9. Окружни суд је донио Рјешење број 71 0 Пр 308905 19 Пжп од 17. фебруара 2020. године којим је апелантову жалбу одбио као неосновану.

10. У образложењу рјешења Окружни суд је навео да је поступање првостепеног суда правилно и законито јер је апелант прихватио одговорност у смислу члана 151 ст. 1 и 3, како то прописује члан 156 став 1 тачка 3) Закона о прекршајима, а што произлази из прекршајног налога који је својеручно потписао.

11. Окружни суд је даље навео, како је у прекршајном налогу, на мјесту гдје је означено да лице прихвата одговорност, јасно назначено да се стављањем свог потписа лице одриче права на судско одлучивање. У секцији „Правна поука“ упозорен је да, уколико прихвати одговорност и у року од осам дана плати половину изречене казне, ослободиће се плаћања друге половине изречене казне у складу са чланом 149 став 3 Закона о прекршајима, или може поднијети захтјев за судско одлучивање у року од осам дана од пријема истог на начин што ће једну копију налога потписати у секцији назначеној као „Не прихватам одговорност за прекршај и захтијевам судско одлучивање“, у складу са чланом 149 ст. 4 и 5 истог закона.

12. Окружни суд је навео да се жалбом апелантовог браниоца неосновано указује на то да је потпис на прекршајном налогу изнуђен и да је апелант исте вечери, чим је напустио Полицијску станицу, дао изјаву којом потврђује ове наводе. Наиме, из приложене апелантове изјаве евидентно је да је сачињена 26. јуна 2019. године, дакле шест дана након спорног догађаја, а из њеног садржаја произлазе апелантове притужбе против полицијских службеника које је апелант могао упутити Сектору унутрашње контроле полиције и пријавити незаконито или неправилно поступање полицијских службеника.

13. Окружни суд је навео: „Тачно је да одредба члана 170 Закона о прекршајима прописује да су овлашћена лица дужна да о задржавању лишења слобода лица које је

починило прекршај сачине службену забиљешку, која садржи вријеме и мјесто лишења слободе, и да то лице, одмах, без одгађања, уз захтјев за покретање прекршајног поступка, доведу у суд, међутим, у конкретном случају, окривљени је потписао прекршајни налог.“

14. Дакле, имајући у виду наведено, Окружни суд је закључио да је првостепени суд правилно одлучио када је одбацио апелантов захтјев за судско одлучивање јер се он прихватајући одговорност у складу са чланом 151 став 1 Закона о прекршајима одрекао права на судско одлучивање о предметном прекршајном налогу, чиме је прекршајни налог постао коначан и извршан, а што произлази и из РОФ претраге прекршајног налога, гдје је видљиво да је предметни прекршајни налог постао коначан 20. јуна 2019. године будући да је тог дана унесен и датум прихватања одговорности.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

15. Апелант у апелацији указује на повреду права из члана II/3б) Устава Босне и Херцеговине и члана 3 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), права из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 Европске конвенције, право из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције, као и права из члана 13 Европске конвенције. Апелант у апелацији наводи како се догађај дешавао. Да је боравио у Бањој Луци, на годишњем одмору, да су на градском шеталишту пришли полицијски службеници (20. јуна 2019. године) који су му тражили лична документа. Апелант је питао шта је урадио (апелант се позива на члан 32 Закона о полицији и унутрашњим пословима Републике Српске), али је полицијски службеник његово питање протумачио као да одбија дати лични документ, те су пришла још три службеника полиције, оборила апеланта на земљу, те га примјеном непотребне и прекомјерне силе лишили слободе и одвезли у полицијску станицу. Апелант наводи да за све постоје снимци на интернет порталима (у прилогу апелације достављен је USB, за чијим прегледом Уставни суд није имао потребу). Даље, апелант наводи да је у Полицијској станици провео око четири сата током којих је трпио тортуру и батине, пријетње и друге облике психичког и физичког малтретирања, као и да опуномоћени адвокат, који се налазио у ходнику и испред зграде Полицијске управе Бања Лука, није могао да оствари контакт с апелантом (што даље појашњава у апелацији). Како апелант наводи, након непуна четири сата у Полицијској станици, по апеланта је дошла служба Хитне помоћи јер је изгубио свијест боравећи у ћелији, изложен тортури и нехуманим условима. Апелант наводи да о

овом догађају такође постоје медијски извјештаји, а у прилог тврдњама свједочи и медицинска документација (достављена у прилогу апелације). Након амбулантне интервенције, апелант је спроведен на Ургентни центар, а након тога, у великом страху и паници, у раним јутарњим часовима 21. јуна 2019. године из Тузле авионом лети за Шведску, гдје борави. Исто вече је одмах по изласку из болнице усмено пред свједоцима потврдио да је претрпио физичко и психичко малтретирање и мучење, батине, да су га натјерали да потписује неке папире, али да не зна о чему се ради, те је опуномоћио браниоца да преузме даље радње.

16. Апелант указује да је током незаконитог притварања од њега изнуђено признање батинама и пријетњама, а апелант није ни видео шта потписује од удараца у главу и без наочара које су разбијене током лишења слободе.

17. Апелант је поднио кривичну пријаву 28. јуна 2019. године против именованих и непознатих полицијских службеника (чији се идентитет, како је наведено, може утврдити на видео-снимку) због злоупотребе службеног положаја и овлашћења (члан 315 Кривичног законика Републике Српске), у стицају с повредом људског достојанства злоупотребом службеног положаја или овлашћења (члан 329) и изнуђивањем исказа (члан 328 истог закона).

18. Како апелант указује, с обзиром на то да су постојали релевантни докази да је лишен слободе незаконито, да је прекршајни налог издат незаконито, да постоје бројни свједоци, снимци и медицинска документација о повреди прекршајног поступка и тортури апеланта – апелантов бранилац је надлежном Основном суду поднио захтјев за судско одлучивање, који је у коначници одбачен као недозвољен, чиме су повријеђена апелантова права. Даље, апелант наводи и повреде законских одредби које су прекршене (Закон о прекршајима члан 9 и члан 170 који не даје могућност да се лицу лишеном слободе изда прекршајни налог, већ да се исто лице одмах спроведе пред дежурног судију). Апелант указује на повреду права на одбрану јер је апелантов бранилац онемогућен да учествује у поступку, као што је апеланту повријеђено и право приступа суду (да суд одлучи о његовој невиности). Осим тога, апелант указује на повреду права на ефикасан правни лијек јер редовни суд није одлучио у меритуму, а апелант након изнуђеног потписа на прекршајном налогу није имао нити једно ефективно правно средство на располагању. Апелант је предложио да Уставни суд усвоји апелацију и апеланту на име накнаде нематеријалне штете због претрпљеног страха, физичког бола и јавног понижења, те због нанесених тјелесних повреда, тортуре, пријетњи изнуде и

поступања које понижава људско достојанство обавезе Републику Српску на обештећење у износу од 10.000,00 КМ.

б) Одговори на апелацију

19. У одговору на апелацију Окружни суд је навео да је апелација неоснована и да је суд поступио у складу са законском одредбом, као и да се није могао бавити поступањем полиције. Суштина одговора Основног суда се своди на исто – да је поступак спроведен у складу са законом, Европском конвенцијом, Уставом Босне и Херцеговине и Уставом Републике Српске.

20. МУПРС у веома опширном одговору на апелацију најприје указује на чл. 29 став 1, 27 и 41 Закона о полицији и унутрашњим пословима Републике Српске. Увидом у спис предмета издавања прекршајног налога на име апеланта, те у вези с тим околности лишења слободе апеланта, МУПРС сматра да су постојали законски разлози за примјену полицијских овлашћења и лишење слободе лица, те да поступањем полицијских службеника није дошло до повреде апелантових права загарантованих Уставом. Из списка предмета (како је навео МУПРС) види се да апеланту нису ускраћена права која припадају лицу лишеном слободе, попут права на одбрану, медицинску помоћ, захтјев за браниоца итд., као ни остала права која припадају грађанима БиХ, што потврђује апелантов својеручни потпис на формалностима које прате поступак лишења слободе лица (што је достављено уз одговор). Даље, МУПРС указује на апелантов навод да је у спроведеном поступку дошло до погрешне примјене одредбе чл. 9, 170 и 172 Закона о прекршајима уз паушално цитирање одредбе у смислу да је надлежни орган био дужан да лице лишено слободе одмах, без одгађања, уз захтјев за покретање прекршајног поступка доведе у суд. Иако је о лишењу слободе лица обавијештен дежурни судија, што потврђује спис предмета, МУПРС нашао је за потребно нагласити да је задржавање лишењем слободе из члана 170 Закона о прекршајима мјера обезбјеђења присуства окривљеног за вођење прекршајног поступка, која губи смисао постојања ако окривљени прихвати одговорност за почињени прекршај. Уколико су испуњени услови из члана 148 за издавање прекршајног налога, ниједна одредба Закона о прекршајима не ограничава ову могућност без обзира на фазу поступања или предузете мјере, из разлога што је прекршајни налог, имајући у виду висину казне која се њим може изрећи, за окривљеног повољнија опција, што апелантове наводе чини погрешним и неоснованим. У погледу члана 9 Закона о прекршајима који прописује да свако ко је окривљен да је починио прекршај има право да захтијева да о његовој одговорности за почињени прекршај одлучи суд у разумном року, апелант не даје разлоге због којих сматра

да му је повријеђено ово право управо зато што наведени разлози не постоје. У складу са чланом 149 став 4 истог закона сваки прекршајни налог садржи упозорење да окривљени има право да поднесе захтјев за судско одлучивање у року од осам дана од дана уручења, с назнаком којем суду окривљени треба да поднесе захтјев, те је на тај начин окривљеном омогућено право да захтијева да о његовој одговорности за почињени прекршај одлучи суд, којег права се апелант одрекао прихватањем одговорности. Сходно наведеном, МУПРС сматра да су апелантови наводи паушални, површни и неосновани, те да не постоји повреда апелантових права. МУПРС такође наводи да је апелант поднио захтјев Окружном суду за заштиту слобода и права зајамчених Уставом Републике Српске (истих које наводи у апелацији), те је Окружни суд одбио његов захтјев као неоснован, због чега је поднио захтјев за ванредно преиспитивање судске одлуке.

V. Релевантни прописи

21. **Закон о прекршајима Републике Српске** („Службени гласник Републике Српске“ бр. 63/14, 36/15 – одлука УСРС, 110/16 и 100/17)

За потребе ове одлуке користи се неслужбени пречишћени текст, сачињен у Уставном суду БиХ, који гласи:

Права лица окривљених за прекршаје

Члан 9.

- (1) Свако ко је окривљен да је починио прекршај има право да захтијева да о његовој одговорности за почињени прекршај одлучи суд у разумном року.*
- (2) Окривљено лице из става 1. овог члана има право да:*
 - 1) се сматра невиним док се не докаже његова одговорност у складу са законом,*
 - 2) у најкраћем року буде обавијештено, детаљно и на језику који разумије, о природи и разлогу оптужби против њега,*
 - 3) му се да одговарајуће вријеме и могућности за припрему одбране, те да буде упознато са свим правима, као и правом на ћутање,*

- 4) се брани особно или путем браниоца по властитом избору или, уколико нема довољно средстава, да му се он осигура бесплатно када то захтијевају интереси правде,
- 5) испита или да се у његово име испитају свједоци који га терете и да се осигура присуство и саслушање свједока у његову корист под истим увјетима као и свједока који га терете и
- 6) добије бесплатну помоћ преводитеља ако не разумије језик који се употребљава у суду или тумача уколико је ријеч о глувонијемом или слабовидом лицу.

Права задржаних лица

Члан 10.

(1) У случају да је лице лишено слободе и задржано, има право на:

- 1) контактирање конзуларног представника, уколико је ријеч о страном држављанину,
 - 2) контактирање само једног лица,
 - 3) приступ хитној медицинској помоћи уколико је то потребно и
 - 4) да буде обавијештено о максималном броју сати или дана које као окривљени може да проведе на задржавању прије извођења на суд.
- (2) У случају да лице буде лишено слободе и задржано због учињеног прекршаја, одмах ће му се уручити Документ о правима окривљених и задржаних лица.*
- (3) Изглед и детаљан садржај Документа о правима окривљених и задржаних лица прописује министар правде посебним правилником.*

ОСНОВНА ПРАВИЛА ПРЕКРШАЈНОГ ПОСТУПКА

Правично вођење поступка

Члан 105.

- (1) Правилима прекршајног поступка овог закона омогућава се правично вођење прекршајног поступка, заштита људских права, правилно утврђивање чињеница и законито одлучивање о прекршајној одговорности,*

тако да нико невин не буде кажњен, а да се починиоцу прекршаја изрекне казна или да се према њему примијени друга прекршајна санкција.

(2) Прије доношења правоснажне одлуке о прекршају, окривљеном може бити ограничено остваривање слобода и права само под увјетима прописаним овим законом.

(3) Ако овим законом нису уређена поједина питања прекршајног поступка, на та питања сходно се примјењују одредбе Закона о кривичном поступку Републике Српске: Основна начела, Мјесна надлежност, Спајање и раздвајање поступка, Преношење мјесне надлежности, Посљедице ненадлежности, Изузеће, Бранилац, Поднесци и записници, Рокови, Трошкови кривичног поступка, Имовинскоправни захтјеви, Претресање стана, просторија и лица, Привремено одузимање предмета и имовине, Испитивање осумњиченог, Саслушање свједока, Увиђај и реконструкција, Вјештачење, Главни претрес, Жалба на пресуду првостепеног суда, Поступак против правних лица, Поступак за примјену мјера сигурности, за одузимање имовинске користи прибављене кривичним дјелом и за опозивање увјетне осуде, Поступак за пружање међународне правне помоћи, Поступак за накнаду штете, рехабилитацију и остваривање других права лица без основа осуђених и неосновано лишених слободе.

(4) Овлаштења тужиоца уређена Законом о кривичном поступку Републике Српске, сходно се примјењују и на овлаштени орган у прекршајном поступку.

Прекршајни налог

Члан 148. став (1)

(1) Овлаштени орган издаје прекршајни налог ако је прекршај из његове надлежности утврђен:

1) непосредним опажањем од овлашћеног службеног лица приликом вршења инспекцијског надзора, надзора и прегледа, као и увида у службену евиденцију надлежног органа,

2) на основу података који су добивени уређајима за надзор или мјерење,

- 3) прегледом документације, просторија и робе или на други законом прописан начин и
- 4) на основу признања о почињеном прекршају од окривљеног пред овлашћеним органом на лицу мјеста или у неком другом судском или управном поступку.

Прихваћање одговорности

Члан 151.

- (1) Окривљени може прихватити одговорност за прекршај плаћањем новчане казне и извршењем других обавеза утврђених прекршајним налогом у одређеном року или обавијестити овлаштени орган да прихваћа санкцију која је одређена у прекршајном налогу или одрећи се захтјева за судско одлучивање.
- (2) Окривљени који прихвати одговорност у складу са ставом 1. овог члана не може касније негирати одговорност, нити се жалити на висину казне или врсту било које санкције или трошкова.
- (3) У случају прихваћања одговорности окривљеног у складу са ставом 1. овог члана, прекршајни налог постаје коначан и извршан.

Испитивање захтјева за судско одлучивање

Члан 156. став (1)

- (1) Суд ће одбацити захтјев за судско одлучивање ако:
- 1) захтјев није поднесен у року који је одређен законом,
- 2) је захтјев поднесен од неовлашћеног лица,
- 3) је окривљени прихватио одговорност у смислу члана 151. став 2. овог закона.

Задржавање лишењем слободе

Члан 170. ст. (1), (2), (3) и (7)

- (1) Овлаштени полицијски службеници или друга службена лица, која су овлаштена посебним законом, могу лице затечено у вршењу прекршаја задржавањем лишиати слободе, ако:

- 1) *није познат идентитет тог лица,*
 - 2) *то лице нема пребивалиште или боравиште у Републици Српској, односно Босни и Херцеговини, или које привремено борави у иностранству и жели да напусти Босну и Херцеговину прије окончања поступка, а постоје околности које указују да ће побјећи или отићи у другу државу ради избјегавања одговорности за прекршај,*
 - 3) *постоје околности које указују да ће поновити прекршај или довршити покушани прекршај и*
 - 4) *постоји опасност да ће уништити, сакрити, измијенити или фалсифицирати доказе који су важни за прекршајни поступак.*
- (2) *Овлаштена лица из става 1. овог члана дужна су да о задржавању лишења слободе лица које је починило прекршај сачине службену забиљешку, која садржи вријеме и мјесто лишења слободе и да то лице, одмах, без одгађања, уз захтјев за покретање прекршајног поступка, доведу у суд.*
- (3) *Ако се лице лишено слободе не може одмах привести у суд, а постоје неке од околности из става 1. овог члана, овлаштени полицијски службеник може починиоца прекршаја задржати најдуже 12 сати.*
- (7) *Лице лишено слободе мора бити одмах обавијештено на свом језику или на језику који разумије о разлозима лишења слободе и истовремено упознато с тим да није дужно ништа да изјави, да има право да узме браниоца којег само изабере, да захтијева да се о лишењу слободе обавијести лице које само одреди, као и дипломатски, односно конзуларни представник државе чији је држављанин, односно представник одговарајуће међународне организације, ако је ријеч о лицу без држављанства.*

Наредба о задржавању окривљеног

Члан 172.

- (1) *О задржавању окривљеног судија који води прекршајни поступак доноси наредбу у којој означава дан и сат када је наређено задржавање, као и законски основ задржавања.*

- (2) *Наредба о задржавању саопћава се окривљеном уз потпис.*
- (3) *Окривљеном који је задржан допустит ће се да, без одгађања, о задржавању обавијести лице по свом избору, као и дипломатског, односно конзуларног представника државе чији је држављанин, односно представника одговарајуће међународне организације ако је у питању избјеглица или лице без држављанства или браниоца, ако бранилац није био присутан приликом његовог испитивања.*

Хитни прекршајни поступак

Члан 175.

- (1) *У случајевима из чл. 170. до 174. овог закона, као и у другим оправданим случајевима, суд може провести хитни прекршајни поступак по дежурном судији, при чему се прекршајни поступак може водити и ван радног времена.*
- (2) *Хитни прекршајни поступак ће суд провести и у случају ако овлаштени орган поднесе захтјев за издавање наредбе прије покретања прекршајног поступка.*
- (3) *Прије покретања прекршајног поступка, одлуке по захтјеву странака доноси дежурни судија, сходно примјени одредаба Закона о кривичном поступку.*

Споразум о признању одговорности

Члан 182

- (1) *Када се прекршајни поступак води за један прекршај или за више прекршаја у стицају, овлашћени подносилац захтјева може предложити окривљеном и његовом браниоцу, уколико га има, закључивање споразума о признању одговорности, односно они могу овлашћеном подносиоцу захтјева предложити закључивање таквог споразума.*
- (2) *Када се упути приједлог из става 1. овог члана, странке и бранилац могу преговарати о условима признања одговорности за прекршај, односно прекршаје који се окривљеном стављају на терет.*

(3) Споразум о признању одговорности мора бити сачињен у писаном облику и може се поднијети најкасније до завршетка првог рочишта за одржавање претреса.

(4) Споразум о признању одговорности подноси се суду.

Сходна примјена Закона о кривичном поступку

Члан 183

У погледу предмета споразума, одлучивања о споразуму и одлуке донесене на основу споразума о признању одговорности сходно се примјењују одредбе преговарања о кривици Закона о кривичном поступку Републике Српске.

22. **Закон о јавном реду и миру Републике Српске** („Службени гласник РС“ бр. 11/15 и 58/19), у релевантном дијелу, који је важио у релевантном периоду, гласи:

Ометање државних органа, привредних друштава и других правних лица у вршењу јавних функција

Члан 24.

Ко омета или спречава дјеловање државних органа, привредних друштава и других правних лица која врше јавна овлашћења или њихове службенике да врше своје функције, или ко не поступи на лицу мјеста по законитом захтјеву или наређењу њиховог службеног лица, казниће се новчаном казном од 500 КМ до 1.500 КМ или казном затвора до 60 дана.

23. **Закон о кривичном поступку Републике Српске** („Службени гласник Републике Српске“ бр. 53/12, 91/17, 66/18 и 15/21) у релевантном дијелу гласи:

У конкретном случају примјењује се Закон о кривичном поступку Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр. 53/12, 91/17 и 66/18) који је важио у вријеме доношења оспорених одлука, а који у релевантном дијелу гласи:

Законитост доказа

Члан 10.

(1) Забрањено је од осумњиченог, оптуженог или од било којег другог лица које учествује у поступку изнуђивати признање или какву другу изјаву.

(2) Суд не може заснивати своју одлуку на доказима прибављеним повредама људских права и слобода прописаних Уставом и међународним уговорима, које је ратификовала Босна и Херцеговина, нити на доказима који су прибављени битним повредама овог закона.

(3) Суд не може заснивати своју одлуку на доказима који су добијени на основу доказа из става 2. овог члана.

Преговарање о кривици

Члан 246. ст. (1) и (6)

(1) Осумњичени, односно оптужени и његов бранилац могу до завршетка главног претреса, односно претреса пред вијећем другостепеног суда преговарати са тужиоцем о условима признавања кривице за дјело за које се осумњичени, односно оптужени терети.

(6) Приликом разматрања споразума о признању кривице, суд провјерава:

а) да ли је до споразума о признању кривице дошло добровољно, свјесно и са разумијевањем, као и након упознавања са могућим посљедицама, укључујући и посљедице у вези са имовинскоправним захтјевом и трошковима кривичног поступка,

б) да ли постоји довољно доказа о кривици оптуженог,

в) да ли оптужени разумије да се споразумом о признању кривице одриче права на суђење и да не може уложити жалбу на кривичноправну санкцију која ће му се изрећи,

г) да ли је предложена кривичноправна санкција у складу са ставом 3. овог члана и

д) да ли је оштећеном пружена могућност да се пред тужиоцем изјасни о имовинскоправном захтјеву.

VI. Допустивост

24. У складу са чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

25. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њом побеђа, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

26. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је рјешење Окружног суда, против којег нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорено рјешење апелант је примио 15. априла 2020. године, а апелација је поднесена 12. јуна 2020. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда јер не постоји неки формални разлог због којег апелација није допуштена, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

27. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине и члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

28. Апелант побеђа наведена рјешења, тврдећи да су тим рјешењима повријеђена његова права из члана II/3б), д) и е) Устава Босне и Херцеговине и чл. 3, 5, 6 и 13 Европске конвенције.

29. Уставни суд, као прво, мора да нагласи да сва дешавања прије доношења оспореног рјешења, односно поступање полицијских службеника према апеланту, његово лишење слободе, као и право на одбрану (немогућност адвоката да приступи апеланту у Полицијској станици) у вријеме догађаја 20. јуна 2019. године, неће бити предмет испитивања у овој одлуци. Ови наводи су садржани у оквиру апелантових апелационих навода, да Уставни суд може боље размотрити суштину проблема који ће се испитивати у овој одлуци, а то је немогућност апеланта да дође до мериторне судске одлуке због одбацивања његовог захтјева за судско одлучење из формалних разлога. Наиме, имајући у виду оспорена рјешења, наводе изнијете у апелацији за које је Уставни суд везан, као и сам датум подношења апелације, Уставни суд налази да је једино питање које се може покренути апелацијом питање члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције и члана 13 Европске конвенције.

30. Уставни суд, најприје, истиче да се у конкретном случају ради о прекршајном поступку, те да се, у вези с тим, поставља питање примјењивости члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције, односно питање да ли се ради о „кривичној оптужби“ против апеланта у смислу члана 6 Европске конвенције.

31. У пракси Европског суда постављена су три мјерила која су општепозната као „мјерила *Engel*“ (види Европски суд, *Engel и други против Холандије*, 8. април 1976, серија А, број 22), која треба размотрити при утврђивању да ли се ради о „оптужби за кривично дјело“. Прво мјерило је правно разврставање дјела према националном праву, друго је сама природа дјела, а треће степен тежине казне којој је наведено лице изложено. Друго и треће мјерило је алтернативно, они нису нужно кумулативни. Међутим, то не искључује кумулативни приступ кад одвојена анализа свакога мјерила не омогућава постизање јасног закључка у погледу постојања оптужбе за кривично дјело (види Европски суд, *Jussila против Финске* [GC] број 73053/01, ст. 30-31, ECHR 2006. и *Ezeh и Connors против Уједињеног Краљевства* [GC] бр. 39665/98 и 40086/98, ст. 82-86, ECHR 2003 X). Даље, Уставни суд подсјећа да је у предмету *Jussila против Финске* (види Европски суд, пресуда од 23. новембра 2006. године, став 43) Европски суд указао да је, без обзира на значај који је дат кривичном поступку који се тиче утврђивања кривичне одговорности и изрицања санкције у сврху кажњавања и одвраћања, очигледно да постоје кривични предмети који не носе значајан степен стигме. Јасно је да постоје „кривичне оптужбе“ различите тежине. Аутономно тумачење о смислу „кривичне оптужбе“ које су усвојили органи Конвенције примјеном „критеријума *Engel*“ подупрло је постепено ширење кривичног дјела у смислу члана 6 став 1 Европске конвенције и на случајеве који изричито не припадају традиционалним категоријама кривичног права, као што су управни прекршаји (види Европски суд, *Öztürk против Њемачке*, 21. фебруар 1984. године, серија А, број 73), затворски дисциплински поступци (види Европски суд, *Campbell и Fell против Уједињеног Краљевства*, 28. јуни 1984. године, серија А, број 80), царински закон (види Европски суд, *Salabiaku против Француске*, 7. октобар 1988, серија А, број 141-А), конкуренцијско право (види Европски суд, *Société Stenuit против Француске*, 27. фебруар 1992. година, серија А, број 232-А) и казне наметнуте од судова који имају надлежност у финансијским стварима (види Европски суд, *Guisset против Француске* број 33933/96, ECHR 2000-IX). На основу разликовања „кривичних предмета који не носе значајан степен стигме“ и осталих који чине „срж кривичног права“ Европски суд је у предмету *Jussila* закључио да се јавна расправа не

захтијева у предметима који укључују наметање пореске глобе, као ни у већ побројаним случајевима.

32. У конкретном случају апеланту је издат прекршајни налог због почињеног прекршаја из члана 24 Закона о јавном реду и миру – ометање државних органа, привредних друштава и других правних лица у вршењу јавних функција. Укључивање конкретног дјела у наведени закон послужило је као јемство заштите рада, између осталог, државних органа, а што спада и у сферу заштите у кривичном закону. Ова законска одредба усмјерена је према свим грађанима. Законом о јавном реду и миру прописано је да се као казна могу изрећи новчана казна и казна затвора. Сврха казне у прекршајном поступку је да спријечи дјелатности којим се врши повреда јавног поретка, да спријечи учиниоца да чини прекршаје и да га преваспита, те да васпитно утиче на друге да не чине прекршаје, да јача морал и утиче на развијање одговорности и дисциплине грађана, а што чини обиљежја и кривичне санкције. Дакле, сврха казне у прекршајном поступку је одвраћање и кажњавање без обзира на степен њене тежине.

33. Имајући у виду наведене принципе Европског суда и постојећа законска рјешења, Уставни суд закључује да се у околностима конкретног случаја ради о „кривичној оптужби“ у смислу аутономног значења које овај појам има према Европској конвенцији. Сходно наведеном, Уставни суд закључује да је у конкретном случају члан 6 Европске конвенције примјенљив.

34. Члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези с кривичним поступком.

35. Члан 6 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Приликом утврђивања његових грађанских права и обавеза или кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом установљеним законом.

[...]

36. Апелант у апелацији наводи да је суд, који је требао одлучити о апелантовом захтјеву за судско одлучење, имао довољно доказа да је апелант прекршајни налог потписао под присилом, односно да постоје свјedoци и документација о тортури апеланта и да је одлуком

суда – којом је апелантов захтјев одбачен – апелант изгубио право да о његовој невиности одлучује суд.

37. Уставни суд примјећује да је редовни суд, Основни суд, а затим Окружни суд, позивајући се на одредбу члана 151 ст. 1 и 3 Закона о прекршајима (која прописује да окривљени може прихватити одговорност за прекршај, чиме је прекршајни налог постао коначан и извршан, док се првостепени суд позвао и на одредбу истог члана став 2), утврдио да је апелант потписао прекршајни налог, те је, позивајући се на члан 156 став 1 истог закона, закључио да такав захтјев за судско одлучивање треба одбацити. Првостепени суд је закључио да је апелант био у обавези прочитати прекршајни налог и упознати се са садржајем прије потписивања, а другостепени суд је потврдио првостепено рјешење.

38. Уставни суд примјећује да је апелант у захтјеву за судско одлучивање јасно навео да је прекршајни налог потписао у специфичним околностима (за вријеме док је био приведен у полицијским просторијама, изнуђено и није одраз апелантове слободне воље), при чему је доставио и одређену документацију којом је своје наводе поткрепљивао. Стога се поставља питање да ли је став редовног суда строго формалистички и да ли су њим доведена у питање апелантова права заштићена Уставом Босне и Херцеговине и Европском конвенцијом.

39. Уставни суд мора да подсјети на свој раније изнијети став да права гарантована Уставом Босне и Херцеговине и Европском конвенцијом не смију бити илузорна, већ дјелотворна и примјенљива. Уставни суд је у својим ранијим одлукама указао да би супремација Европске конвенције (која се директно примјењује у Босни и Херцеговини) над свим осталим законима била илузорна уколико органи јавне власти у Босни и Херцеговини, посебно судови, не би имали право, могућност и обавезу да је примијене директно у свом раду, приликом одлучивања о правима и обавезама заштићеним Уставом Босне и Херцеговине и Европском конвенцијом (види *АП 1383/20*, одлука од 6. маја 2020. године, тачка 41).

40. Уставни суд констатује да није спорно да је апелант потписао прекршајни налог. Међутим, оно што је спорно је начин како је апелант прихватио прекршајну одговорност, односно како је потписао прекршајни налог (добровољно или под присилом). У том дијелу се налази и суштина апелантовог захтјева за судско одлучивање. При томе је апелант учинио своје наводе вјероватним, на шта упућује апелантова изјава и потврда о лишењу слободе апеланта, као и медицинска документација коју је доставио (даље је у жалби указивао и да су му сломљене наочаре и није видио шта потписује). Дакле, иако је Закон о прекршајима

регулисао да лице које је прихватило одговорност из прекршајног налога нема право на судско одлучивање, овдје је суд требао узети у обзир веома озбиљне наводе о томе како је апелант потписао прекршајни налог, а за шта је апелант понудио и одређене доказе.

41. При томе, Уставни суд указује да Закон о прекршајима прокламује права, као што су права окривљених лица, права задржаних лица, основна правила вођења прекршајног поступка – правично вођење прекршајног поступка, заштита људских права, правилно утврђивање чињеница и законито одлучивање о прекршајној одговорности, тако да нико невин не буде кажњен, а да се починиоцу прекршаја изрекне казна или да се према њему примијени друга прекршајна санкција и друго (чл. 9, 10, 105), што је гарантовано и чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 Европске конвенције. Даље, Уставни суд мора да напомене да Закон о прекршајима (и то на више мјеста у тексту закона) упућује на примјену одредби Закона о кривичном поступку. Тако је у члану 105 став 3 наведено: „Ако Законом о прекршајима нису уређена поједина питања прекршајног поступка, на та се питања сходно примјењују одредбе Закона о кривичном поступку Републике Српске“ (и даље наведено на шта се то односи – основна начела, мјесна надлежност, спајање и раздвајање поступка и друго). Такође, Уставни суд примјећује да је Закон о прекршајима у члану 182 указао на могућност закључења споразума о признању прекршајне одговорности у току прекршајног поступка, те упутио на релевантне одредбе Закона о кривичном поступку РС и овом дијелу (члан 183 који прописује да се у погледу споразума сходно примјењују одредбе преговарања о кривици Закона о кривичном поступку РС). Уставни суд наглашава да је Законом о кривичном поступку прописана јасна забрана (од осумњиченог, оптуженог или од било којег другог лица које учествује у поступку) изнуђивања признања или какве друге изјаве (члан 10), што представља једно од основних начела кривичног поступка, те јасна забрана да суд не може заснивати своју одлуку на доказима прибављеним повредама људских права и слобода прописаних Уставом и међународним уговорима, које је ратификовала Босна и Херцеговина, нити на доказима који су прибављени битним повредама овог закона. У Закону о кривичном поступку (члан 246 став 6) прописано је да приликом разматрања споразума о признању кривице, суд провјерава (између осталог) да ли је до споразума о признању кривице дошло добровољно, свјесно и са разумијевањем и да ли оптужени разумије да се споразумом о признању кривице одриче права на суђење и да не може уложити жалбу на кривичноправну санкцију која ће му се изрећи (а на ове одредбе јасно упућује и Закон о прекршајима). Осим наведеног, Уставни суд указује да је у својој ранијој пракси (види *АП 1480/13* од 1. децембра 2016. године) утврдио повреду права на

правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 ст. 1 и 2 Европске конвенције, када Врховни суд (ни у поновном поступку, у односу на апелантове наводе да му је исказ изнуђен) није отклонио разумну сумњу да је апелант дао изјаву под притиском, односно да се изјаве саопштених не могу користити као подршка апелантовом признању.

42. Слиједом наведеног, сасвим је логично и очекивано да постоји обавеза суда (и) у прекршајном поступку да размотри апелантове наводе који озбиљно доводе у сумњу добровољност потписа на прекршајном налогу (а прихватање прекршајног налога представља једнострано прихватање одговорности), сходно чему се захтијева судско одлучивање. Ово поготово ако се има у виду да Закон о прекршајима предвиђа могућност закључења споразума о прихватању одговорности, те налаже обавезу суду да испита добровољност упућујући на релевантне одредбе Закона о кривичном поступку. Сходно наведеном, Уставни суд не може наћи, нити је редовни суд понудио ваљано оправдање и образложење зашто би другачији приступ био када се апелантовим наводима доводи у питање добровољност потписа на прекршајном налогу, уз одређену конкретизацију навода, као што је то у апелантовом случају.

43. При томе, Уставни суд напомиње да није на редовном суду у оквиру овог поступка да разматра да ли је или није било мучења, нечовјечног или понижавајућег поступања. Овдје треба само утврдити да ли постоје околности које доводе у сумњу „добровољност“ потписивања прекршајног налога, односно да ли постоје околности које и поред *de facto* потписаног прекршајног налога указују да суд ипак може донијети мериторну одлуку.

44. Супротно, *a priori* одбијање захтјева за судско одлучивање из формалних разлога, према мишљењу Уставног суда, водило би неспорно претјераном формализму који може довести до далеко тежих повреда.

45. Даље, из образложења оспорене одлуке види се да је другостепени суд настојао да оправда свој став (да у конкретном случају не треба улазити у испитивање меритума апелантовог захтјева) указујући на изјаву апеланта која је дата шест дана касније 26. јуна 2019. године (види тачку 12 ове одлуке), из чега, према мишљењу другостепеног суда, произлази да је апелант могао поднијети притужбу Сектору унутрашње контроле полиције. Дакле, један од понуђених апелантових доказа (приложена изјава), којим је апелант поткрепљивао своје наводе, другостепени суд је размотрио али недовољно када се има у виду да је апелант навео да је исте вечери „дао изјаву којом је потврдио наводе о изнуђеном исказу“, а уз захтјев је доставио (и) писану изјаву од 26. јуна 2019. године. Поред тога,

Уставни суд примјећује да је, с друге стране, другостепени суд потврдио (што наводи и апелант) да одредба члана 170 Закона о прекршајима прописује да су овлашћена лица дужна да лице лишено слободе одмах, без одгађања, уз захтјев за покретање прекршајног поступка, доведу пред суд. Ипак, другостепени суд у наставку образложења само наводи да је апелант потписао прекршајни налог, што, према мишљењу Уставног суда, у околностима конкретног случаја није довољно. Коначно, ако се другостепени суд већ и упустио у образлагање, онда се требао осврнути и на приложену апелантову медицинску документацију, односно узети у обзир све што је апелант навео, те осим пуког формализма дати јасно и ваљано образложење зашто у околностима конкретног случаја није спорно да је апелантов потпис добровољан, а што је у околностима конкретног предмета изостало.

46. Уставни суд примјећује да је у својој ранијој пракси већ утврдио повреду апелантовог права на правично суђење када је суд у оквиру прекршајног поступка (у којем је било неспорно да апелант није пријавио промјену адресе становања, што је била његова обавеза у складу са чланом 6 Закона о пребивалишту и боравишту) са неприхватљивим формализмом примијенио законске одредбе о достављању позива и рјешења (види *АП 3502/12* од 31. јануара 2013. године), а што се десило и у конкретном предмету.

47. Сходно наведеном, Уставни суд закључује да су апелантови наводи о повреди права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције основани.

48. Имајући у виду закључак о повреди права на правично суђење Уставни суд не налази за потребно да додатно испитује наводе о повреди члана 13 Европске конвенције.

49. Уставни суд сматра да је утврђена повреда довољна сатисфакција апеланту.

50. У погледу апелантовог захтјева за накнаду трошкова за састављање апелације Уставни суд подсјећа да Правилима Уставног суда није прописано да апеланти имају право на трошкове састављања апелације, из чега произлази да те трошкове искључиво сnose апеланти.

VIII. Закључак

51. Уставни суд закључује да постоји повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када је, пуким формализмом, позивајући се на законску одредбу, без ваљаног образложења, редовни суд занемарио апелантове наводе да је његово признање прекршаја изнуђено, те одбацио захтјев

за судско одлучивање, чиме је апеланту као лицу под кривичном оптужбом ускратио право да учествује у поступку.

52. На основу члана 59 ст. (1) и (2) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

53. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине

Мато Тадић